

Posudek rigorózní práce

PETRY CERMANOVÉ

O chování tzv. „P-1-Glieder“ v rámci negace v současné němčině

Praha 2012, 142 stran

Předložená rigorózní práce se zabývá typy negace v současné němčině. Zvláštní pozornost se věnuje tzv. P-1 členům (P-1-Glieder). V první části práce se autorka zabývá tradičním dělením na větnou a parciální negaci v různých gramatikách a monografiích. Za nejprehlednější považuje Petra Cermanová zpracování tradičního pojetí této problematiky v gramatice autorů Helbig/Buscha (2001) - *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Podstatná část je věnována topologickým problémům. Kladně hodnotím, že si autorka všímá postavení částice "nicht" u temporálních určení, která jsou vyjádřena předložkovými skupinami. U těchto skupin může "nicht" jako větná negace stát jak v prepozici tak v postpozici. Velmi důležitý je také odkaz na temporální určení typu "bald, gleich, zeitig ap.", která se vyskytují pouze po negaci. Toto je velmi důležité především ve vztahu k tzv. pravidlu "TeKaMoLo". V tomto přehledu mohla autorka kriticky zhodnotit popis postavení negace před modálními určeními. Tento problém je popsán v pojetí různých typů negace autorů Nussbaumer/Sitta (1985) „Negationstypen im Spannungsfeld von Satz- und Sondernegation“.

Přehled jednotlivých typů negace a analýzy příkladů pocházejících z korpusu, internetu a denního tisku tvoří druhou část práce. Analýzy ukazují, že ne všechny typy negace uváděné výše zmíněnými autory se ve zkoumaném materiálu vyskytují. Důvod vidí autorka v tom, že se výzkum soustředil pouze na psaný jazyk.

Ve třetí části práce se autorka věnuje tzv. P-1 členům (P-1-Glieder), které autoři výše zmíněné studie považují za adverbíale III. Bližší vymezení ovšem nenabízí. Velmi kladně je v této souvislosti nutné hodnotit tu skutečnost, že autorka práce zde navrhuje jasnější vymezení těchto tzv. P-1 členů (P-1-Glieder). Jistý nedostatek lze vidět ovšem v tom, že zde není uvedena role tzv. negační linie, pomocí které se vymezují adverbíale II a III. Pomocí této linie autorka také mohla definovat modální určení 2 (tzv. druhého typu - např. absichtlich) a tím je oddělit od modálního určení „gern“ a modálních určení typu třetího (např. schnell). Jednotlivé P-1 členy jsou podrobně popsány a precizně analyzovány v příkladových větách. Autorka zjišťuje, že u většiny těchto členů může stát negace před i za nimi. V postpozici se jedná o redukovanou plnou (větnou) negaci nebo o tzv. floating. V prepozici přichází v úvahu P-1

negace nebo negace komprimovaného predikátu. Autorka zde velmi dobře poukazuje na různé chování temporálních určení. Tzv. vlastní temporální určení nepatří k P-1 členům, určení frekvence a durativní určení ano. U temporálních určení závislá na stanovisku mluvčího (např. *gleich*, *vorzeitig*) zjišťuje autorka, že zde přichází v úvahu pouze P-1 negace, ale ne redukovaná negace, dále pak negace komprimovaného predikátu a tzv. *floating*. Velmi problematický je podle autorky také statut predikativních atributů vztahujících se k subjektu, modálních slov (dle autorky nejsou negovatelná, což je pravda pouze částečná, protože parciální negace je možná) a také předložkových časových a kauzálních určení, která mohou vystupovat jako tzv. *odatek* (*Nachtrag*).

Práce je psaná dobrou němčinou. Bylo by jí ale prospělo ještě jedno přečtení, kde by se odstranily formulační vady, chyby (např. slovosledné, např. na str. 57 dole po spojce *denn*, gramatické, např. **das Phraseologismus* na str. 96, ve jménech viz Otto Behagel, nikoliv Behagel) a četné překlepy. Pozor na úzus výrazů *Beispiel* vs. *Beleg*, např. na str. 62. Název Mannheimského korpusu je *DeReKo*, nikoliv Mannheimský korpus. Proto je špatně také odkaz v literatuře – *COSMAS II*. je manažer, nikoli korpus.

Pouze jako koncepční nedostatek vidím trochu nudný úvod, kde jde stále o dva základní typy negace (slovní vs. větná), protože nepřináší kromě mnoha příkladů dokládajících totéž nic překvapivého. Jako opravdový problém lze ale vidět nejasnou metodiku práce s korpusy: Jakou cestou se dostala autorka k dokladům, jež slouží jako exemplifikace v analytické části? Působí to tak, že šlo o vyhledávání dokladů pro a priori existující teorii, než o výsledek empirické analýzy nějakého množství dokladů, které byly nějak tříděny a pak vybrány jako reprezentativní. To poznamenávám proto, že by širší kvantitativní výzkum lépe osvětlil dezideráta Nussbaumera a Sitty z r. 1985 totiž přispět k explicitnímu určení hlavních *obsahových* typů negovaných částí věty a k objasnění vztahu *Ausdruckform – Inhaltstyp* (cit. na str. 61).

Myslím si, že by stálo v úvodu k analytické části (str. 62) za to uvést v některých tvrzeních odkaz na Doležalovo propracované pojetí negačních členů; bez jeho inspirativních, velmi podrobných analýz ve výuce by tato práce asi vůbec nebyla vznikla.

Předložená práce splnila vytčený cíl – důkladný popis chování tzv. P-1 členů v rámci negace v současné němčině, které dosud nenabízí žádná gramatika popř. práce věnovaná problematice negace. Proto ji doporučuji k obhajobě.